

**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Łodzi**

Łódź, dnia listopada 2009 r.

**Pan
Marek PARADA
Dyrektor Gimnazjum Nr 7
w Tomaszowie Mazowieckim**

**LL0-410-34-01/2009
P/09/069**

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 2 ustawy z 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹, zwanej dalej „ustawą o NIK”, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Łodzi skontrolowała w Gimnazjum Nr 7 w Tomaszowie Mazowieckim - zwanym dalej „Gimnazjum” – realizację procesu kształcenia uczniów w zakresie wychowania fizycznego (wf) i sportu w latach szkolnych 2007/2008 – 2008/2009 oraz wybrane zagadnienie dotyczące roku szkolnego 2009/2010 (do czasu zakończenia kontroli).

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokóle kontroli podpisanym 12 listopada 2009 r. Najwyższa Izba Kontroli, stosownie do art. 60 ustawy o NIK, przekazuje Panu Dyrektorowi niniejsze wystąpienie pokontrolne.

NIK pozytywnie ocenia organizację i realizację wf w Gimnazjum, pomimo stwierdzonych nieprawidłowości.

Formułując powyższą ocenę, NIK uwzględniła prawidłową realizację przez Dyrekcję Gimnazjum zadań objętych kontrolą, polegających m.in. na:

1. Szkolne plany nauczania o cyklu kształcenia 2007–2010 i 2008–2011 w odniesieniu do liczby godzin wf były zgodne z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej i Sportu (MENiS) z 12 lutego 2002 r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych². Arkusze organizacyjne Gimnazjum na poszczególne lata szkolne, opracowane i przedłożone przez Dyrektora w trybie § 10 ust. 1 rozporządzenia MEN

¹ Dz. U. z 2007 r., Nr 231, poz. 1701 ze zm.,

² Dz. U. Nr 15, poz. 142 ze zm.

z 21 maja 2001 r. w sprawie ramowych statutów publicznych przedszkoli oraz publicznych szkół³ zostały zaopiniowane pozytywnie przez Kuratorium Oświaty oraz zatwierdzone bez uwag przez organ prowadzący.

2. W okresie objętym kontrolą Dyrekcja Gimnazjum zapewniła właściwe warunki do prowadzenia zajęć z wf i uprawiania sportu przez uczniów:
 - wszyscy nauczyciele wf posiadali wymagane kwalifikacje zawodowe zgodnie z przepisami rozporządzenia MENiS z 10 września 2002 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz określenia szkół i wypadków, w których można zatrudnić nauczycieli niemających wyższego wykształcenia lub ukończonego zakładu kształcenia nauczycieli⁴,
 - baza sportowa Gimnazjum obejmująca obiekty sportowo-rekreacyjne, sprzęt sportowy oraz inne wyposażenie wykorzystywana była zgodnie z przeznaczeniem. W ocenie NIK, stan techniczny tych obiektów oraz sprzętu sportowego nie budził istotnych uwag,
 - organizowano sportowe zawody wewnątrzszkolne, tj. m.in.: mistrzostwa Szkoły, rozgrywki międzyszkolne, turnieje indywidualne, okolicznościowe imprezy sportowe. Uczniowie uczestniczyli również w międzyszkolnych zawodach sportowych rangi: miejskiej, powiatowej, wojewódzkiej. W roku szkolnym 2007/2008 Gimnazjum uczestniczyło w 44 zawodach w 11 dyscyplinach sportowych w których uczestniczyło 109 uczniów osiągając I miejsce w zawodach miejskich i II w zawodach powiatowych, a w roku szkolnym 2008/2009 w 40 zawodach w 10 dyscyplinach sportowych osiągając I miejsca w zawodach miejskich i powiatowych,
 - stworzono zróżnicowaną ofertę zajęć nadobowiązkowych z wf. W zajęciach tych w roku szkolnym 2008/2009 uczestniczyło 72 uczniów, co stanowi 16,5% ogólnej liczby uczniów w Gimnazjum,
 - zapewniono uczniom 5 grup sportowych odpowiednie warunki umożliwiające łączenie zajęć sportowych z realizacją pozostałych zajęć dydaktyczno-wychowawczych,
 - przyznawano uczniom za osiągnięcia i wyniki sportowe stypendia wg opracowanego regulaminu. Stypendia takie otrzymało w 2007 r. - 7 uczniów na łączną kwotę 560 zł, w 2008 r. – 5 na kwotę 500 zł i w 2009 r. (do października) – 8 na kwotę 660 zł.
3. W celu zapewnienia uczniom bezpiecznych warunków podczas prowadzenia lekcji wf przeprowadzano komisyjnie okresowe kontrole obiektów sportowych należących do

³ Dz. U. Nr 61, poz. 624 ze zm.,

⁴ Dz. U. Nr 115, poz. 1288 ze zm.,

Gimnazjum zgodnie z § 3 rozporządzenia MENiS z 31 grudnia 2003 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach⁵. Na przeprowadzonych 7 kontroli wydano jedno zalecenie pokontrolne dotyczące wymiany podłoża rozbiegu i zeskoków na skoczni w dal, które zostało zrealizowane. Efektem tych kontroli była niewielka liczba wypadków podczas zajęć z wf (łącznie 14 w dwóch latach szkolnych). Każdorazowo przyczyny wypadku były omawiane z poszkodowanym, co miało swoje udokumentowanie w rejestrze wypadków.

4. Dyrektor Gimnazjum sprawował nadzór pedagogiczny przez wykonywanie czynności określonych w art. 33 ust. 1 ustawy z 7 września 1991 r. o systemie oświaty⁶ (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 ze zm.) oraz stosownie do § 4 ust. 1 w związku z § 7 rozporządzenia MEN z 15 grudnia 2006 r. w sprawie szczegółowych zasad sprawowania nadzoru pedagogicznego, wykazu stanowisk wymagających kwalifikacji pedagogicznych, kwalifikacji niezbędnych do sprawowania nadzoru pedagogicznego, a także kwalifikacji osób, którym można zlecać prowadzenie badań i opracowywanie ekspertyz⁷.

Przeprowadzone z udziałem specjalistów hospitacje 7 lekcji wf wykazały, że nauczyciele osiągnęli założone cele lekcji, stosowane metody i techniki pracy z uczniem były odpowiednie do przyjętych celów i aktywizowały uczniów, stosowany sprzęt sportowy wykorzystywany podczas zajęć był odpowiedni do przyjętych metod pracy, ocenianie osiągnięć ucznia spełniało wymogi.

5. Kontrola obecności na lekcjach wf w 9 klasach wykazała, że w roku szkolnym 2007/2008 stale zwolnionych uczniów było 10 (tj. 2,21 % ogólnej liczby uczniów w Gimnazjum), a w roku szkolnym 2008/2009 – 9 (2,06 %). Dyrektor zwalniał uczniów zgodnie z § 8 rozporządzenia MEN z 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych⁸.
6. NIK nie wnosi uwag do prowadzonej przez Dyрекcję Gimnazjum działalności sportowej w Uczniowskim Klubie Sportowym „Victoria”, wpisanym do rejestru klubów sportowych w Starostwie Powiatowym w Tomaszowie Maz. 23 września 1994 r. pod poz. 8. Ustalono, że prezesem tego klubu jest Dyrektor Gimnazjum, który pełni tę funkcję społecznie – zawierając umowy na wynajem hali sportowej dla potrzeb klubu z upoważnionym

⁵ Dz. U. Nr 6, poz. 69,

⁶ Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 ze zm.,

⁷ Dz. U. Nr 235, poz. 1703.

⁸ Dz. U. Nr 83, poz. 562 ze zm.,

przedstawicielem Szkoły (zastępcą Dyrektora). Stwierdzono również, że umowy na wynajem hali zawierane były nieodpłatnie bądź za symboliczną złotówkę.

Jednocześnie, NIK wskazuje na występujące nieprawidłowości polegające m. in. na:

1. Przyjęciu do realizacji przez wszystkich nauczycieli wf programu DKW-4014-283/99 zatwierdzonego przez MEN w 1999 r., tj. przed wejściem w życie rozporządzenia MENiS z 26 lutego 2002 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół⁹ zmienionego rozporządzeniem MEN z 23. grudnia 2008 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół¹⁰.
2. Niezrealizowaniu w pełni założeń ww. programu DKW-4014-283/99. Uczniowie nie mieli możliwości wyboru dyscypliny sportu w ramach lekcji wf. Nauczyciele nie prowadzili diagnozy sprawności ucznia na tzw. wejściu. Plany pracy nauczycieli nie uwzględniały specyfiki pracy z uczniem dysfunkcyjnym. Nie wprowadzono procedur diagnozowania ucznia pod względem zdrowia i sprawności. Nauczyciele nie uwzględnili w planach pracy kwalifikacji uczniów do lekcji wf dokonywanych przez pielęgniarkę. Plany nie uwzględniały struktury wybranego programu i nie były spójne z programem, nie zawierały podziału na zajęcia obowiązkowe, fakultatywne i inne. Plany pracy nie zawierały odniesienia do form i metod pracy, organizacji zajęć oraz środków dydaktycznych. W cyklu rocznym w planach pracy nie wszyscy nauczyciele wf uwzględniali zagospodarowanie wszystkich godzin zajęć. Plany nie zawierały zadań kontrolno-oceniających oraz odniesienia do sposobu pomiaru osiągnięć ucznia.
3. Nieuwzględnieniu przez nauczycieli w planach pracy zajęć w zakresie 4 godziny wf. Nauczyciele nie wskazywali środków i metod pracy oraz form organizacyjnych zajęć. Nie przedstawiono dowodów świadczących o ewaluacji programu nauczania, wybranego w 1999 r. W Gimnazjum nie obowiązywała procedura monitorowania i ewaluowania programów nauczania. Nie uzgodniono treści „Programu realizacji 4 godziny wf” z organem prowadzącym (po zaopiniowaniu przez Radę Pedagogiczną i Radę Rodziców), do czego obowiązał Dyrektora przepis §3 ust. 1 rozporządzenia MENiS z 9 grudnia 2003 r. w sprawie dopuszczalnych form realizacji czwartej godziny obowiązkowych zajęć z wf¹¹.
4. Niezgodności Przedmiotowego Systemu Oceniania (PSO) z rozporządzeniem MEN z 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, kwalifikacji

⁹ Dz. U. Nr 51, poz. 458,

¹⁰ Dz. U. z 2009 r. Nr 4, poz. 17.

¹¹ Dz. U. Nr 217, poz. 2128,

i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych¹² zwanym dalej „rozp.” Nauczyciele wymienili elementy techniczne poszczególnych dyscyplin sportowych, nie określając jak należy je wykonać na poszczególne oceny (§ 4 ust. 1 pkt 1 rozp.). W PSO nie określono, jak będzie oceniany wysiłek ucznia w wywiązywaniu się z zadań (§ 3 rozp.). PSO nie zawierał sposobów sprawdzania osiągnięć ucznia (§ 4 ust.1 pkt 2 rozp.).

5. Braku spójności PSO z Wewnątrzszkolnym Systemem Oceniania (WSO). WSO zakłada, że norma, która warunkuje spełnienie poziomu wymagań wynosi 75%. W PSO zawarto wymagania, które nie są mierzalne. WSO zakłada, że przy ustalaniu oceny z wf należy brać pod uwagę wysiłek wkładany przez ucznia w wywiązywaniu się z zadań. W PSO nie ma określonych zadań, jakie musi spełnić uczeń, żeby stwierdzić, jaki jest jego wkład pracy. WSO nie uwzględnia specyfiki wf w zakresie sprawdzania osiągnięć ucznia.
6. Nieprzestrzeganiu przez nauczycieli zasad przyjętych w PSO. Najwięcej ocen otrzymują uczniowie za wyniki uzyskane podczas sprawdzianów badających parametry sprawności. PSO zakłada, że ocena zależy od poprawy wyników. Jednak nie można na podstawie dokumentacji odtworzyć wyników uzyskanych przez ucznia w całym cyklu kształcenia. Nauczyciele nie oceniają szeregu elementów, które wymienione są w PSO, jako niezbędne do uzyskania oceny. Wszystkie wymagania zawarte w PSO są niewymierne, nie podano wskaźników wg których należy ocenić poziom ich spełnienia. W PSO wymienione są umiejętności podlegające ocenianiu. W żadnym analizowanym przypadku, w cyklu kształcenia, wszystkie wymienione umiejętności nie zostały ocenione. Nauczyciele oceniają sprawność, jednak jest to ocena za uzyskany wynik wg norm wywieszonych na tablicy.
W PSO występuje zapis, że ocenę bardzo dobrą uzyskuje uczeń, który osiąga poprawę w większości prób i jednocześnie zapis, który mówi, że warunkiem otrzymania oceny bardzo dobrej jest uzyskanie przez ucznia wyników wg norm na ocenę bardzo dobrą. Taki zapis nie uwzględnia uczniów z obniżoną sprawnością. Niemożliwe jest odtworzenie uzyskanych przez ucznia wyników z poszczególnych prób, szczególnie, gdy uczeń w kolejnej klasie jest uczony przez innego nauczyciela.
7. Braku uzgodnienia treści „Programu realizacji 4 godziny wf” z organem prowadzącym (po zaopiniowaniu przez Radę Pedagogiczną i Radę Rodziców), do czego obligował

¹² Dz. U. Nr 83, poz. 562 ze zm.

Dyrektora przepis §3 ust. 1 rozporządzenia MENiS z 9 grudnia 2003 r. w sprawie dopuszczalnych form realizacji czwartej godziny obowiązkowych zajęć z wf¹³.

8. Nieprzygotowaniu i niewdrożeniu w życie (po zaopiniowaniu przez Radę Pedagogiczną, Radę Szkoły lub Radę Rodziców) po uzgodnieniu z organem prowadzącym propozycji wskazującej formy realizacji dwóch godzin obowiązkowych zajęć z wf od 1 września 2009 r., o czym mówi przepis § 3 w związku z § 5 rozporządzenia MEN z 19 sierpnia 2009 r. w sprawie dopuszczalnych form realizacji dwóch godzin obowiązkowych zajęć z wf¹⁴.
9. Nieustaleniu przez Radę Pedagogiczną organizacji doskonalenia zawodowego nauczycieli (w tym wf), co należy do jej kompetencji stanowiących określonych w przepisie art. 41 ust. 1 pkt 4 ustawy z 7 września 1991 r. o systemie oświaty¹⁵.
10. Nieopracowaniu wieloletniego planu doskonalenia zawodowego nauczycieli, (sporządzonego w oparciu o: program rozwoju Gimnazjum; plany rozwoju zawodowego poszczególnych nauczycieli; wnioski nauczycieli o dofinansowanie form doskonalenia zawodowego), o czym stanowi przepis §6 ust. 1 rozporządzenia MENiS z 29 marca 2002 r. w sprawie sposobu podziału środków na wspieranie doskonalenia zawodowego nauczycieli pomiędzy budżety poszczególnych województw, form doskonalenia zawodowego dofinansowywanych ze środków wyodrębnionych w budżecie organów prowadzących szkoły, wojewodów, ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania oraz szczegółowych kryteriów i trybu przyznawania tych środków¹⁶.
11. Dokonywaniu zakupów sprzętu sportowego bez odpowiednich atestów lub certyfikatów, o czym stanowi przepis §9 ust. 3 rozporządzenia MENiS z 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach¹⁷. Ze środków budżetowych dokonano zakupu sprzętu sportowego na kwotę: 1.090 zł – w 2007 r. i 3.696 zł – w 2008 r. Natomiast z dochodów własnych Gimnazjum na kwotę: 3.023 zł – w 2008 r. i 1.085 – w 2009 r.
12. Z 10 nauczycieli wf zatrudnionych w Szkole tylko 6 posiadało udokumentowanie ukończenia kurs pierwszej pomocy.

¹³ Dz. U. Nr 217, poz. 2128,

¹⁴ Dz. U. Nr 136, poz. 1116,

¹⁵ Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 ze zm,

¹⁶ Dz. U. Nr 46, poz. 430,

¹⁷ Dz. U. z 2003 r. Nr 6, poz. 69.

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi oraz uwzględniając złożone wyjaśnienia przez Dyrektora Gimnazjum, NIK wnosi o:

1. Realizowanie (monitorowanie i ewaluowanie) programu nauczania wf zgodnie z obowiązującymi podstawami programowymi określonymi w przepisach,
2. Sporządzanie i realizowanie przez nauczycieli wf planów pracy zgodnych z treścią realizowanego programu nauczania wf,
3. Opracowanie i wdrożenie w życie postanowień Przedmiotowego Systemu Oceniania spójnego z Wewnętrznym Systemem Oceniania, zgodnego z obowiązującymi przepisami,
4. Dokonywanie zakupów sprzętu sportowego posiadającego wymagane certyfikaty i atesty,
5. Wprowadzenie dwóch godzin obowiązkowych zajęć wf zgodnie z przepisem obowiązującym od 1 września 2009 r.
6. Ustalenie przez Radę Pedagogiczną organizacji doskonalenia zawodowego nauczycieli ,
7. Opracowanie i realizowanie wieloletniego planu doskonalenia nauczycieli,
8. Ukończenie przez wszystkich nauczycieli wf kursu udzielania pierwszej pomocy.

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Łodzi, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, oczekuje od Pana Dyrektora w terminie 15 dni licząc od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków, bądź o działaniach podjętych w celu realizacji wniosków lub przyczyn niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego przysługuje Panu prawo zgłoszenia na piśmie do Dyrektora Delegatury NIK w Łodzi umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o której wyżej mowa, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji.